

TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 7. september 2017 truffet vedtak i

Sak nr: 17-061 (arkivnr: 17/801)

Saken gjelder: Klage fra A på sorenskriver B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Unni Sandbukt (leder)
Bjørn Eirik Hansen
Ketil Myhre
Svein J. Magnussen
Turid Ellingsen

Bjørn Eirik Hansen møtte som varamedlem for Randi Grøndalen, som hadde forfall.

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.

Vedtak: Sorenskriver B gis kritikk for å ha optrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Ved brev av 11. mai 2017 har A klaget på sorenskriver B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeradferd. Klagen er forelagt sorenskriver B, som ved brev av 12. juni 2017 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra prosessfullmektigene, advokat C og advokat D. Sorenskriver og domstolleder E ved X tingrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Saken gjaldt krav om erstatning for feil hos takstmann. Klager, A, var saksøker i saken. Hovedforhandling ble gjennomført 14. og 15. februar 2017, og dom ble avsagt 2. mars 2017.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Sorenskriver B var ufin mot hennes advokat, ett vitne og henne selv. Dommeren avbrøt hennes advokat flere ganger, kom med kommentarer og korrigeringer og var arrogant.

Da hennes vitne ingeniør F skulle vitne, ble han avbrutt og latterliggjort av dommeren. F nektet etter hvert å si mer.

Da motparten avga sine forklaringer satt sorenskriver B og lyttet, nikket med hodet og var oppmerksom. De ble ikke avbrutt. Dommeren stilte spørsmål til motparten og la svarene i munnen på han.

Hun mener dommeren optrådte i strid med de Etske prinsipper for dommeradferd artikkel 5, 6, 7, 8, 12 og 17.

Sakkyndig vitne – F – har i vedlagt skriv til klagen vist til følgende:

Han fikk tidlig i sin forklaring et sterkt inntrykk av at dommeren ikke viste uavhengighet og upartiskhet. Og at denne saken var forhåndsdomt i favør klagers motpart.

Etter hvert som prosessfullmektigene stilte spørsmål, kom dommeren med meget krenkende uttalelser om hans profesjon og oppfatninger.

Han ble avbrutt i sin forklaring flere ganger av dommeren, da dommeren tydeligvis ikke ønsket å høre hans forklaring. Til slutt ga han uttrykk for at det ikke var noen hensikt å svare på flere spørsmål da dommeren ikke ønsket å høre hans forklaring eller respektere han som vitne.

Han sitter igjen med en oppfatning om at dommeren ikke var upartisk, at partene ikke ble likebehandlet, og at dommerens opptreden ikke var korrekt.

Innklagede – sorenskriver B – har i hovedsak vist til følgende:

Han tilbakeviser at han optrådte på en måte som var i strid med de etiske regler for dommere. Det er selvsagt beklagelig dersom en part oppfatter seg behandlet slik det beskrives i klagen, men han antar at dette skyldes at det ble stilt en del spørsmål fra han til henne, hennes prosessfullmektig, og nevnte vitne, knyttet til anvendelse av regelverket for takstmenn ved boligsalgsrapporter.

Saksøkers takstmann hadde benyttet det regelverket som gjaldt på det aktuelle tidspunkt, men hans oppfatning var at klagers bebreidelser og grunnlaget for at hun mente takstmannen hadde optrådt uaktsomt var knyttet til et nyere regelverk. Dette ble påpekt av han flere ganger under

utspørringen, men hans inntrykk var at dette ikke "gikk inn". I en slik situasjon kan det neppe være underlig at klager oppfattet spørsmålene til motparten som mindre "skarpe".

Han bestrider at han var forutinntatt da saken startet, men det kan vel neppe være overraskende at han etter hvert så at klager hadde en dårlig sak slik han vurderte bevisene. Han er ikke enig i at det er uetisk av dommeren underveis å gi inntrykk for skepsis til grunnlaget for søksmålet.

Han har som dommer administrert flere saker med klagers prosessfullmektig og kunne ikke registrere at advokat C mistet konsentrasjonen pga. avbrytelser fra hans side, eller for øvrig opptrådte annerledes enn ellers. Han erkjenner at advokaten ble avbrutt noen ganger, men det var saklig begrunnet fra hans side.

Prosessfullmektig – advokat C – har i hovedsak uttalt følgende:

Hans oppfatning er at sorenskriver B ikke holdt en saklig tone og opptrådte verdig og korrekt overfor klager og det sakkyndige vitnet F.

Som advokat må han tåle motbør mot de faktiske og juridiske synspunktene ved innledningsforedrag og prosedyre. Dommerens opptreden og uttrykk for synspunkter underveis i innledningsforedraget gjorde imidlertid at det gikk relativt kort tid før han oppfattet at dommeren hadde bestemt seg og at klager ville tape saken.

Det han spesielt reagerte på ved et par tilfeller var at når han stilte spørsmål til det sentrale vitnet i saken så var det dommeren som svarte. Dommeren gav dermed uttrykk for sine synspunkter på bevisførselen før den var presentert gjennom vitnets forklaring eller gjennomført.

Mellom vitnet F og sorenskriver B ble det tilløp til munnhuggeri idet innklagede utfordret vitnet sterkt på hans oppfatning om hvordan en takstkyndig burde opptre i forbindelse med avgivelse av en eierskifttakst, som var sakens tema. Det er korrekt at F gav uttrykk for sterkt ubehag.

Under hans prosedyre, kunne han oppfatte at dommeren var meget irritert, men han kunne likevel gjennomføre prosedyren på tilmålt måte og tid.

Han vil bemerke at sorenskriver B utviste tilstrekkelig respekt for han og hans rolle som advokat/prosessfullmektig og han opplevde ikke at han ble identifisert med klager på noe vis under rettsaken.

Prosessfullmektig – advokat D – har i hovedsak uttalt følgende:

Sorenskriver B hadde satt seg godt inn i saken og tydelig gjort seg opp en mening om klagers anførsler og den bevisførsel klagers advokat hadde lagt opp til. Prosessledelsen var aktiv og bar preg av at han var uenig i advokatens opplegg. Det er positivt med aktiv prosessledelse, men hun skjønner at klager, som ikke hadde vært i retten tidligere, og vitnet reagerte på formen. Den ble utført med irritasjon og lite romslighet mot klagers side.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstoloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd.

Klager har bl.a. anført at innklagede var ufin mot hennes prosessfullmektig og ett sakkyndig vitne, og at han har handlet i strid med flere av de dommeretiske prinsippene.

Dette er forhold som tilsynsutvalget kan vurdere.

I forarbeidene til domstoloven kap. 12, er det nærmere beskrevet hva som skal være retningsgivende for tilsynsutvalgets vurdering av dommeratferd. Utvalget viser bl.a. til Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 199 hvor følgende er uttalt:

”God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver. God dommerskikk er knyttet til en rekke forhold. For det første vil dommerens opptreden i retten være gjenstand for vurdering. I den forbindelse kan spørsmål om møteledelse, opptreden overfor parter, vitner og andre aktører være av betydning.

Utvalget viser bl.a. til NOU 1999:19 side 326, hvor følgende er uttalt:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forfølgning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse...”

Det er en viktig rettesnor for Tilsynsutvalget om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000-2001) side 174. Det må foreligge uheldig dommeradferd over en viss terskel før utvalget kan reagere med kritikk.

Når det gjelder innklagedes oppførsel under hovedforhandlingen, er det i klagen bl.a. vist til at klagerens prosessfullmektig ble latterliggjort, avbrutt og irettesatt, samt at det sakkyndige vitnet ble avbrutt så mange ganger at han til slutt ikke følte seg berettiget til å si noe mer i saken. Klagerens opplevelse av innklagedes prosessledelse støttes av redegjørelsen til klagerens prosessfullmektig og vedlagt skriv fra det sakkyndige vitnet. Også motpartens prosessfullmektig har uttrykt forståelse for at klager og vitnet reagerte på dommerens oppførsel, som fremstod "utført med irritasjon og lite romslighet" overfor klagerens side.

Tilsynsutvalget vil bemerke at en dommer på saklig grunnlag har anledning, og til tider også plikt, til å stille parter og vitner spørsmål som kan oppleves kritiske eller vanskelige. Dommeren kan også stille spørsmål til og korrigere prosessfullmektigene dersom saken gir grunnlag for det. At innklagede i denne saken bl.a. ble irritert, avbrøt forklaringen til parter og vitner, og ga saken en "slagside" gjennom prosessledelsen, går imidlertid ut over det akseptable. De synspunkter som kommer til uttrykk i uttalelsene fra de tilstedeværende viser etter utvalgets oppfatning at innklagedes behandling av klagers prosessfullmektig og det sakkyndige vitnet har vært unødvendig krass og lite smidig.

Klageren og klagerens prosessfullmektig har videre reagert på at innklagde allerede i innledningsforedraget og utspørringen av det sakkyndige vitnet, tidlig signaliserte at han hadde tatt stilling til utfallet av saken. I vedlagt skriv fra det sakkyndige vitnet fremgår det at han tidlig i forklaringen fikk en sterk følelse av at innklagde ikke viste uavhengighet og at saken var forhåndsdomt. Motpartens prosessfullmektig har også gitt uttrykk for at innklagede tydelig hadde gjort seg opp en mening om klagers anførsler og den bevisførselen klagerens prosessfullmektig hadde lagt opp til.

Innklagede har i sitt tilsvarende bestridt at han var forutinntatt da saken startet, men at han etter hvert så at klager hadde en dårlig sak. Han er ikke enig med klager i at det er uetisk underveis å gi uttrykk for skepsis til grunnlaget for søksmålet.

Det er et sentralt element i dommeretikken – og i prosesslovgivningen – at dommere skal opptre upartisk og ikke innta forhåndsstandpunkt før bevisene er vurdert og avgjørelsen avsagt. Dommerens synspunkter på resultatet i saken skal fremkomme i rettsavgjørelsen. Dette fremgår bl.a. av Etske prinsipper for dommeradferd pkt. 3 Upartiskhet, som lyder:

"En dommer skal være og fremtre som upartisk og opptre slik at det ikke med rimelighet kan stilles spørsmål ved dommerens nøytralitet. En dommer skal ikke gi uttrykk for forhåndsstandpunkt i saker han eller hun har under behandling eller som det er nærliggende at dommeren kan få til behandling. En dommer skal utøve dommergjerningen uten forutinntatte holdninger. Dommeren skal aktivt legge forholdene til rette for minnelige løsninger, men partene skal ikke utsettes for press til å inngå forlik. "

Tilsynsutvalget har i flere andre saker fremhevet viktigheten av at dommere viser varsomhet med å komme med uttalelser eller adferd som tilkjenner forhåndsstandpunkt i saken som er til behandling. Det vises bl.a. til TU-sak 16-079 hvor det i utvalgets uttalelse fremgår:

"Partene skal føle seg trygge på at dommeren tar et veloverveid og velbegrunnet standpunkt til saken etter å ha hørt alle bevisene i retten. Dommeren skal derfor ta høyde for at det kan fremkomme forhold under bevisførselen i en hovedforhandling som kan ha betydning for resultatet, selv om saken fremstår på en bestemt måte under saksforberedelsen. Dommeren bør også ha respekt for at en part ønsker å se rettens avgjørelse med den begrunnelse som gis etter at det har vært full bevisførsel i retten. Kombinasjonen av en rettfærdig prosess og en begrunnet rettsavgjørelse, kan også bidra til at partene lettere slår seg til ro med resultatet.

Det følger som en naturlig konsekvens om prinsippet om dommerens upartiskhet, at dommerens oppfatning om resultatet i saken, herunder den sakkyndiges vurderinger, ikke bør tilkjennes på en slik måte at partene får følelsen av at dommen er avsagt før alle bevisene er ført."

Saken gjaldt uttalelser fremsatt av en dommer under saksforberedelsen. De generelle synspunkter til innholdet i prinsippet om upartiskhet som utvalget gir uttrykk for, har imidlertid også relevans i saken her.

Tilsynsutvalget har ikke holdepunkter for at innklagde var forutinntatt før hovedforhandlingen startet. Ved vurderingen av en dommers opptreden under hovedforhandlingen, må det tas høyde for at spørsmål til sakens aktører kan bli påvirket av bevisføringen. At spørsmålene tilpasses, og påvirkes av den øvrige bevisførsel, vil ikke uten videre være i strid med prinsippet om upartiskhet selv om spørsmålene kan gi partene en mer eller mindre godt begrunnet følelse av hvordan dommeren stiller seg til saken. I denne saken har dommeren etter utvalgets vurdering gått ut over dette. På bakgrunn av redegjørelsene til de tilstedeværende, må utvalget legge til grunn at innklagde allerede under innledningsforedraget, og senere gjennom utspørringen av det sakkyndige vitnet, tilkjenner sitt standpunkt til klagers sak på en så klar og tydelig måte at det ikke kunne misforstås av partene. Dette underbygges også et stykke på vei av innklagedes egen

redegjørelse. Etter utvalgets syn ga innklagedes opptreden partene berettiget grunn til å trekke hans upartiskhet i tvil.

Tilsynsutvalget finner at innklagedes handlemåte i denne saken samlet sett er i strid med god dommerskikk, og at det er grunnlag for å ilegge disiplinærreaksjon i form av kritikk.

Etter dette finner utvalget at det er grunnlag for å reagere med disiplinærtiltak i form av kritikk overfor sorenskriver B, jf. domstolloven § 236 andre ledd.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

Sorenskriver B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.